

● 1-13 1236–1435 m.

● 14-27 1500–1673 m.

● 28-33 1700–1864 m.

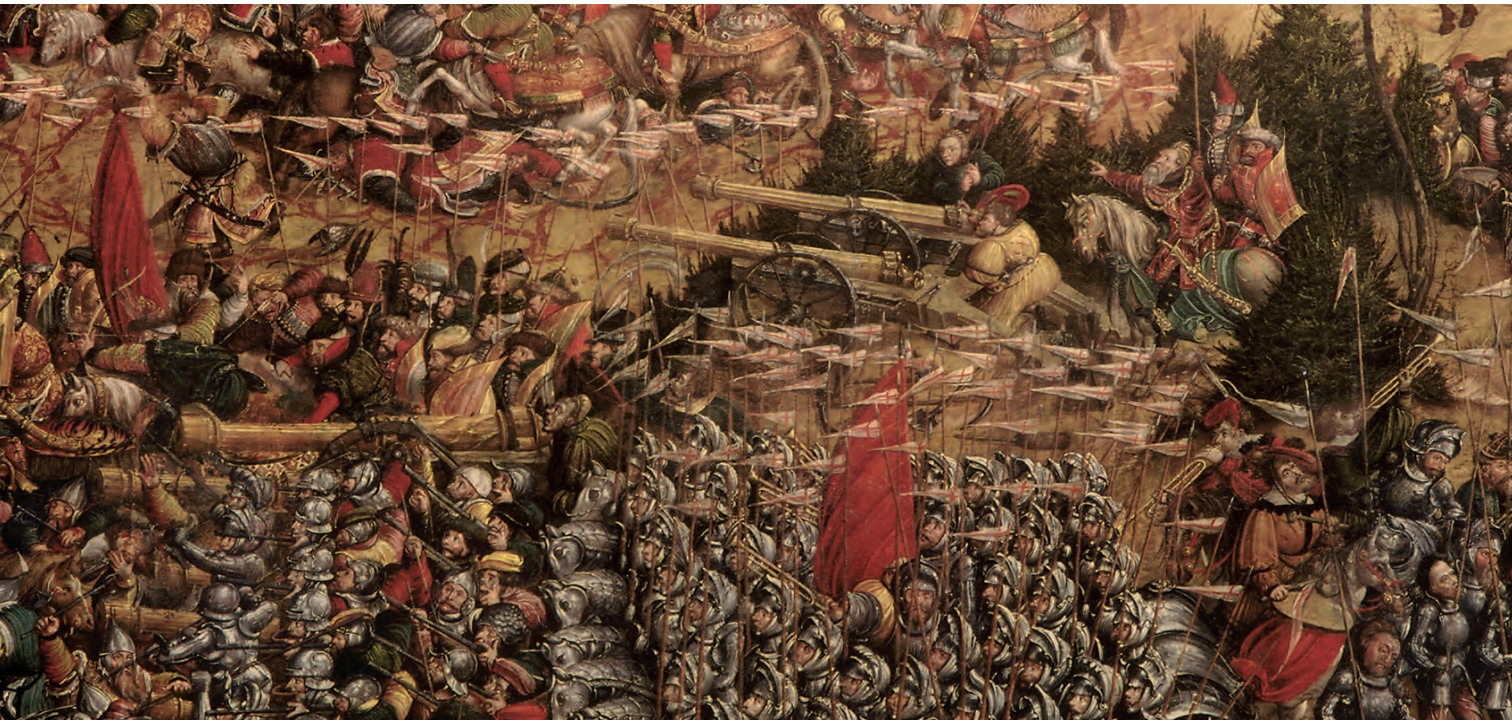
● 34-43 1919–1923 m.

● 44-50 1945–1953 m.

ŽYMIUSI LIETUVOS KARIUOMENĖS MŪŠIAI IR KARINĖS OPERACIJOS

ORŠOS MŪŠIS. 1514 m.

■ SAULĒS MŪŠIS. 1236 m. Dail. A. Krūka (priklauso VDKM)

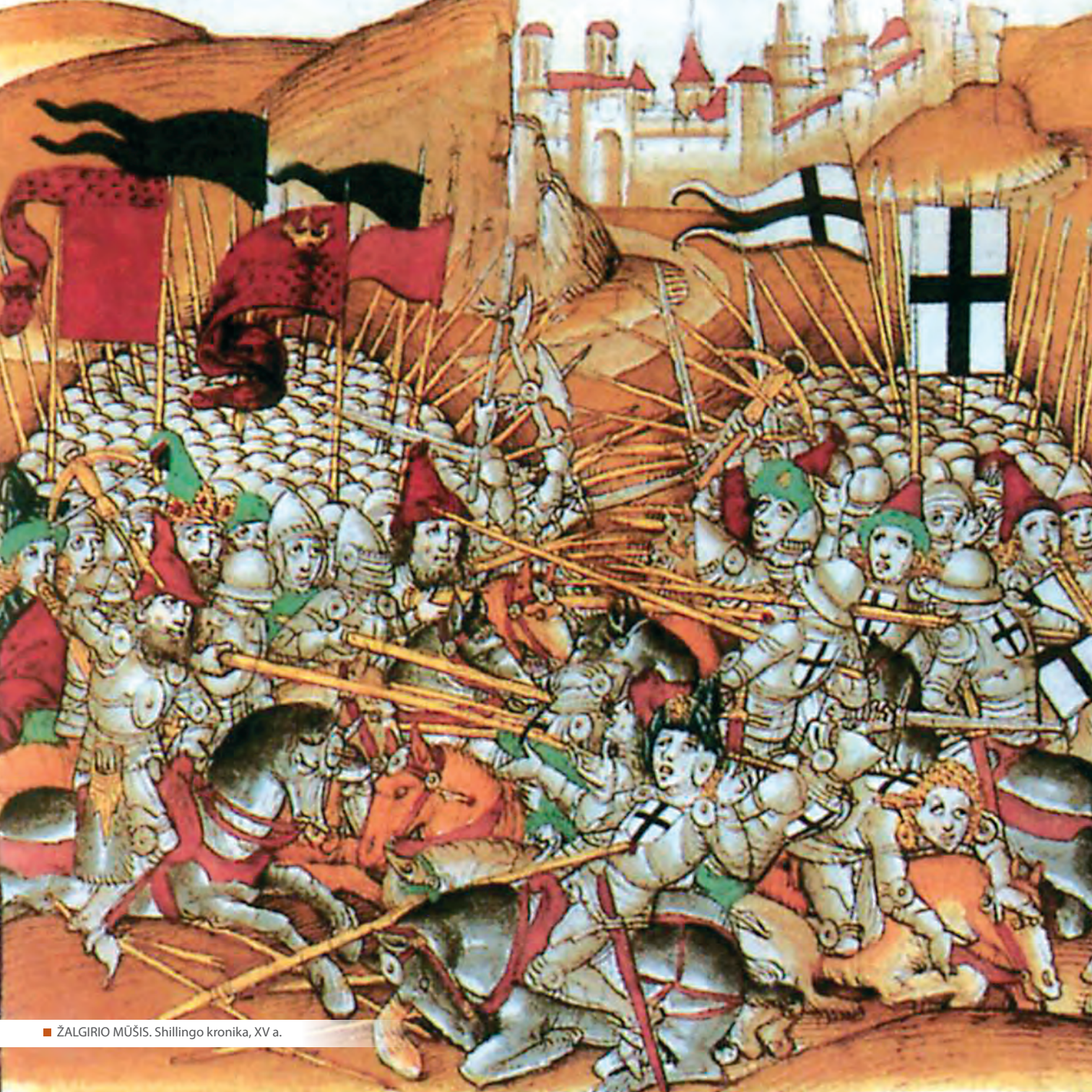

■ ALGIRDO KARIUOMENĖ PRIE MASKVOS. 1370 m. Iliustruotas rusų metraštis, XVI a.

- 1 **SAULĒS MŪŠIS. 1236 m. rugsėjo 22 d.** Jungtinės lietuvių pajėgos sumušė kalavijuočius. Žuvo kalavijuočių ordino magistras Folkvinas ir 48–60 riterių.
- 2 **DURBĖS MŪŠIS. 1260 m. liepos 13 d.** Žemaičiai ir kuršiai sumušė kryžiuočius. Žuvo Livonijos žemės magistras Burchardas Hornhausenas, Prūsijos žemės maršalas Henrikas Botelis ir 150 riterių.
- 3 **KARUZĖS MŪŠIS. 1270 m. vasario 16 d.** Lietuviai įveikė Livonijos kryžiuočius. Žuvo Livonijos žemės magistras Otonas Lutenbergas ir 52 riteriai.
- 4 **AIZKRAUKLĖS MŪŠIS. 1279 m. kovo 5 d.** Lietuviai sumušė Livonijos kryžiuočius. Žuvo Livonijos žemės magistras Ernestas Rasburgas ir 71 riteris.
- 5 **IRPENĖS MŪŠIS. apie 1325 m.** Gediminas su savo kariuomene prie Irpenės upės, šalia Belgorodo, sumušė Kijevo kunigaikštį Stanislovą. Lietuviai užėmė Belgorodą, o po mėnesio ir Kijevą.
- 6 **STRĖVOS MŪŠIS. 1348 m. vasario 2 d.** Vokiečių ordinas įveikė Lietuvos kariuomenę. Žuvo Narimantas Gediminaitis.
- 7 **KAUNO SUGRIOVIMAS. 1362 m. kovas–balandis.** Kryžiuočiai sugriaua Kauną. Lietuvių karių didvyriška gynyba.
- 8 **MĖLYNIEJI VANDENYS. 1362 arba 1363 m.** Algirdo vadovaujama Lietuvos kariuomenė sumušė totorius, užėmė Podolę ir Kijevą. Lietuva įsitvirtina Pietų Rusijos žemėse.
- 9 **ALGIRDO ŽYGLIAI Į MASKVĄ. 1368, 1370, 1372 m.** Lietuvos įtakos sferos praplėtimas ir įtvirtinimas. Skverbimosi į šiaurės rytų Rusiją didžiausias laimėjimas.
- 10 **MARIENVERDERIO PAĖMIMAS. 1384 m. lapkričio 6 d.** Vytautas ir Jogaila sugriaua Marienverderio (kryžiuočių) pilį. Jogailos ir Vytauto susivienijimas ir tolesnis veikimas išvien.
- 11 **VORSKLOS MŪŠIS. 1399 m. rugpjūčio 12 d.** Totoriai sutriuškino Vytauto vadovojamą Lietuvos ir sąjungininkų kariuomenę. Pralaimėjimas susilpnino Vytauto politinę galią.
- 12 **ŽALGIRO MŪŠIS. 1410 m. liepos 15 d.** Lenkijos ir Lietuvos kariuomenė sumušė Vokiečių ordino kariuomenę. Vokiečių ordino galybės pabaiga.

- 13 **PABAISKO MŪŠIS. 1435 m. rugsėjo 1 d.** Žygimantas Kęstutaitis (remiamas Lenkijos) įveikė savo varžovą Švitrigailą (remiamą Livonijos ordino).

■ ŽALGIRO MŪŠIS. Shillingo kronika, XV a.

● ORŠOS MŪŠIS. 1514 m. M. Belskio kronika, 1564 m.

● POLOCKO APGULTIS – viena iš sėkmingų Stepono Batoro karinių operacijų prieš Rusiją

14 VEDROŠOS MŪŠIS. 1500 m.

liepos 14 d. Lietuvos kariuomenė sumušta Rusijos kariuomenės. Į nelaisvę paimtas Lietuvos didysis etmonas Konstantinas Ostrogiškis.

15 KLECKO MŪŠIS. 1506 m.

rugpjūčio 6 d. Lietuvos kariuomenė sumušė į Lietuvos gilumą įsiveržusią Krymo totorių kariuomenę.

16 ORŠOS MŪŠIS. 1514 m. rugsėjo 8 d.

Konstantino Ostrogiškio vadovaujama Lietuvos kariuomenė, padedama lenkų, sutriuškino Maskvos kariuomenę.

17 ŪLOS MŪŠIS. 1564 m. sausio 23 d.

Lietuviai, vadovaujami Mikalojaus Radvilos Rudojo, sumušė Maskvos kariuomenę.

18 KRISTUPO RADVILOS PERKŪNO REIDAS. 1581 m.

Radvilos Perkūno pajėgos įsiveržė į Rusijos gilumą, pasiekdamos Tverės ir Novgorodo apylinkes. Reido metu buvo nusiaubtos plačios priešos teritorijos. Šios operacijos tikslas buvo atitraukti Maskvos kariuomenės dėmesį nuo pagrindinių karaliaus Stepono Batoro vadovaujamų pajėgų, puolusių Pskovą ir laikiusių šį miestą apsiaustyje. Rusai negalėjo sutelkti savo pajėgų prieš pagrindines Lietuvos ir Lenkijos pajėgas. Buvo laimėtas Livonijos karas, atgautas Polockas.

19 KUOKNESĖS MŪŠIS. 1601 m.

birželio 23 d. Lietuvos kariuomenė, vadovaujama Kristupo Radvilos Perkūno, sutriuškino švedų pajėgas, blokuojančius Kuoknesės pilyje įsitvirtinusių lietuvių įgulą. Ši pergalė lietuviams suteikė galimybę pasiekti didesnių laimėjimų Livonijoje.

20 SALASPILIO MŪŠIS. 1605 m. rugsėjo 27 d.

Lietuviai, vadovaujami Lietuvos lauko etmono Jono Karolio Chodkevičiaus, sumušė Švedijos kariuomenę, kuriai vadovavo Švedijos karalius Karolis IX. Ryga apginama nuo švedų.

21 SALACGRYVOS MŪŠIS. 1609 m.

kovo 23–24 d. Lietuviai, vadovaujami Jono Karolio Chodkevičiaus, išvijo švedų laivyną iš Salacgryvos uosto ir deblokavo Rygą. Tai buvo pirmas Lietuvos jūrų mūšis, pasibaigęs lietuvių pergale.

22 CHOTINO MŪŠIS. 1621 m.

rugsėjo 2 d. – spalio 10 d. Lietuviai ir lenkų kariuomenė, vadovaujama Jono Karolio Chodkevičiaus, po sėkmingo mūšio prie Chotino miesto, prie Dniestro upės, sustabdė Turkijos kariuomenės veržimąsi.

23 SMOLENSKO APGULTIS.

1632–1634 m. Karalius Vladislovas Vaza ir Lietuvos lauko etmonas Kristupas

Radvila, sumušę Rusijos kariuomenę, apgynė Smolensko tvirtovę, po to buvo pasirašyta Polianovos taikos sutartis ir Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė išsaugojo Smolensko vaivadiją.

24 LOJEVO MŪŠIS. 1649 m. liepos 31 d.

Lietuvos pajėgos, vadovaujamos Jonušo Radvilos, sumušė B. Chmelnickio kazokus.

25 ŠKLOVO MŪŠIS. 1654 m. rugpjūčio 12 d.

Jonušo Radvilos vadovaujami lietuviai sumušė į Lietuvos teritoriją įsiveržusios rusų kariuomenės ariergardą.

26 PROSTKŲ MŪŠIS. 1656 m. spalio 8 d.

A. Gonsievskio vadovaujami lietuvių sumušė švedus ir jų sąjungininkų Brandenburgo vokiečių pulką.

27 CHOTINO MŪŠIS. 1673 m.

lapkričio 10–11 d. Lietuvos kariuomenė, vadovaujama didžiojo etmono Mykolo Kazimiero Paco, atskubėjo Lenkijos kariuomenei į pagalbą prieš Turkijos kariuomenę, kėlusią rimtą pavojų Lenkijai. Bendromis pastangomis priešas buvo visiškai sutriuškintas.

■ TURKŲ PUOLIMO ATRĒMIMAS PRIE CHOTINO. 1621 m. Dail. G. Lauro, 1624 m.

■ Lietuvos kariuomenės mūšis prieš Krymo totorius XVI a. pradžia

■ SALASPILIO MŪŠIS. 1605 m. Dail. P. Snayers, apie 1630 m.

■ Vienas iš 1863 m. sukilimo vadų kunigas Antanas Mackevičius laimina sukilėlius

28 VALKININKŲ MŪŠIS. 1700 m. lapkričio 18 d. Lemiamas persilaužimas 1694–1697 m. Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje prasidėjusiame vidaus kare tarp didikų Sapiegų ir bajoriškos opozicijos, siekusios panaikinti Sapiegų giminės dominavimą tuometiniame valstybės valdyme. Sapiegų priešininkai mūšį laimėjo.

29 BEZDEŽO (ANTOPOLIO) MŪŠIS. 1771 m. Prieš stiprėjančią Rusijos įtaką kovojusios Baro konfederacijos pajėgos, vadovaujamos Mykolo Kazimiero Oginskio, sumušė stambų Rusijos kariuomenės junginį.

30 BRASTOS MŪŠIS. 1792 m. liepos 23 d. Lietuvos pajėgos atliko sėkmingą miesto gynybos ir Rusijos kariuomenės stabdymo operaciją.

31 VILNIAUS ATGAVIMAS. 1794 m. balandžio 22–23 d. Jokūbo Jasinskio vadovaujamo sukilimo metu lietuvių daliniai ir ginkluoti miestiečiai išvaro stipresnę Rusijos įgulą iš Vilniaus miesto.

32 PANERIŲ MŪŠIS. 1831 m. birželio 19 d. Nepavykęs sukilėlių bandymas iš Rusijos pajėgų atgauti sostinę Vilnių.

33 1863–1864 m. SUKILIMAS (Biržų mūšis). Gegužės 7 d. Biržų girioje susijungusias Zigmanto Sierakausko ir Boleslovo Kajetono Koliškos kolonas puolė Rusijos kariuomenės pajėgos. Po sunkios kovos sukilėliai mūšį pralaimėjo.

● 28–33 1700–1864 m.

■ 1794 m. sukilimo Lietuvoje vadas Jokūbas Jasinskis. Dail. P. Smuglevičius

■ 1863–1864 m. sukilėlių vėliava

■ 1831 m. Mūšis prie Šiaulių. Dail. W. Kossak

■ Lietuvos kariuomenės 1920 m. iš lenkų atimtos patrankos

■ Lietuvių karo lakūnai 1920 m.

■ Lietuvių kulkosvaidininkas 1919 m.

■ Klaipėdos sukilimo dalyviai 1923 m.

● 34–43 1919–1923 m.

34 KĖDAINIŲ–ŠĖTOS MŪŠIS. 1919 m.

vasario 7–10 d. Lietuvos kariuomenė atrėmė bolševikų puolimą laikinosios sostinės Kauno link iš šiaurės rytų.

35 JIEZNO KAUTYNĖS. 1919 m.

vasario 10–13 d. Lietuvos kariuomenė atrėmė bolševikų puolimą laikinosios sostinės Kauno link iš pietų pusės.

36 KOVOS DĖL PANEVĖŽIO. 1919 m.

balandžio–gegužės mėn. Lietuvos kariuomenė sumušė bolševikų pajėgas ir atsiėmė Panevėžio miestą.

37 UTENOS UŽĖMIMAS. 1919 m.

gegužės 31 d.–birželio 2 d. Lietuvos kariuomenė sumušė bolševikų pajėgas, atsiėmė Utenos miestą ir galutinai perėmė iniciatyvą, kododami su Raudonąja armija.

38 ZARASŲ OPERACIJA. 1919 m.

rugpjūčio 23–25 d. Lietuvos kariuomenė galutinai išstūmė Raudonąją armiją iš Lietuvos teritorijos.

39 RADVILIŠKIO–ŠIAULIŲ MŪŠIS.

1919 m. lapkričio 20–24 d. Tai Lietuvos kariuomenės operacija, siekiant išvyti bermontininkus ir perimti jų karo techniką ir atsargas.

40 AUGUSTAVO–SUVALKŲ

OPERACIJA. 1920 m. liepa–rugsėjis.

Tai nesėkminga Lietuvos kariuomenės operacija, kuria mėginta atsiimti Lenkijos kariuomenės užimtus Augustavą, Suvalkus ir Seinus, taip pat sustabdyti tolesnį veržimąsi į Lietuvos teritoriją. Po šios nesėkmės Lietuva visiems laikams prarado Pietų Suvalkiją, o kiek vėliau, po L. Želigovskio inscenizuoto maišto, ilgam laikui ir Vilnių.

41 ŠIRVINTŲ KAUTYNĖS. 1920 m.

lapkričio 19 d. Sėkmingai įvykdytas puolantių lenkų pajėgų apėjimas leido sustabdyti Lenkijos veržimąsi į Lietuvą ir Lietuvos kariuomenei perimti iniciatyvą.

42 GIEDRAIČIŲ KAUTYNĖS.

1920 m. lapkričio 17–21 d. Atsiimtose visos iki lapkričio 21 d. po L. Želigovskio puolimo iš Vilniaus į Lietuvos gilumą prarastos teritorijos ir galutinai sužlugdytas Lenkijos ketinimas užimti visą Lietuvos teritoriją.

43 KLAIPĖDOS SUKILIMAS. 1923 m.

sausio 9–15 d. Sėkminga karinė operacija, po kurios Klaipėdos kraštas buvo prijungtas prie Lietuvos.

■ Ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai dalyviai 1945–1953 m.

44 KIAUNELIŠKIŲ KAUTYNĖS.

1945 m. kovo 11–13 d. Labanoro girioje vyko didelis mūšis, kuris tęsėsi beveik tris paras. Raudonarmiečiai, remiami vietinių kolaborantų, puolė du stambius Lietuvos partizanų bunkerius. Apie 80 partizanų priešinosi beveik dviem tūkstančiams okupantų karių. Beveik visi partizanai žuvo, rusų ir jų rėmėjų žuvo apie 300.

45 AŽAGŲ–EIMULIŠKIO KAUTYNĖS.

1945 m. kovo 27 d. Sovietų pajėgos (apie 800 karių) vykdė stambią operaciją, kurios tikslas buvo sunaikinti partizanus Panevėžio apskrityje. Ažagų–Eimuliškio miškuose jie apsupto 300 partizanų. Po atkaklių kautynių partizanai iš apsupties išsiveržė. Mūšio metu žuvo apie 80 partizanų ir apie 400 rusų karių.

46 KALNIŠKĖS MŪŠIS. 1945 m.

gegužės 16 d. Arši lietuvii gynyba ir prasiveržimas pro daugelį NKVD užtvarų iš kalvoto Kalniškės miško. Maždaug pusė žaliukų pavyko prasiveržti. NKVD patyrė didelių nuostolių.

47 ŽUVINTO–PALIŲ KAUTYNĖS.

1945 m. rugpjūčio 6–12 d. Stambios sovietų pajėgos, panaudodamos šarvuotą techniką ir aviaciją, apsupto partizanus Žuvinto–Palių apylinkėse. Partizanai įsitvirtino pelkėtose ežerų salose ir atrėmė visus savaitę trukusius rusų mėginimus juos šturmuoti valtimis. Galiausiai naktį partizanai iš apsupties pasitraukė.

48 MERKINĖS PUOLIMAS. 1945 m.

gruodžio 15 d. Dzūkijos partizanai puolė ir užėmė Merkinės miestelį.

49 UŽPELKIŲ KAUTYNĖS. 1949 m.

rugpjūčio 13 d. Sovietų pajėgos, padedamos agento išdaviko, sunaikino Užpelkio miške stovyklavusius partizanus. Partizanai didvyriškai priešinosi ir visi žuvo, išsiveržti pavyko tik dviem partizanams.

50 ŠIMONIŲ GIRIOS MŪŠIS. 1949 m.

lapkričio 1–3 d. Stambios sovietų operacijos metu po daugelio išdavysčių aptikti partizanų bunkeriai Šimonių girioje. Sovietams pavyko sunaikinti Algimanto apygardos ir Šarūno rinktinės štabus ir partizanų Algimanto rinktinė nustojo egzistuoti.

● 44–50 1945–1953 m.

■ Pietų Lietuvos partizanai – Adolfas Ramanauskas-Vanagas ir Lionginas Baliukevičius-Dzūkas

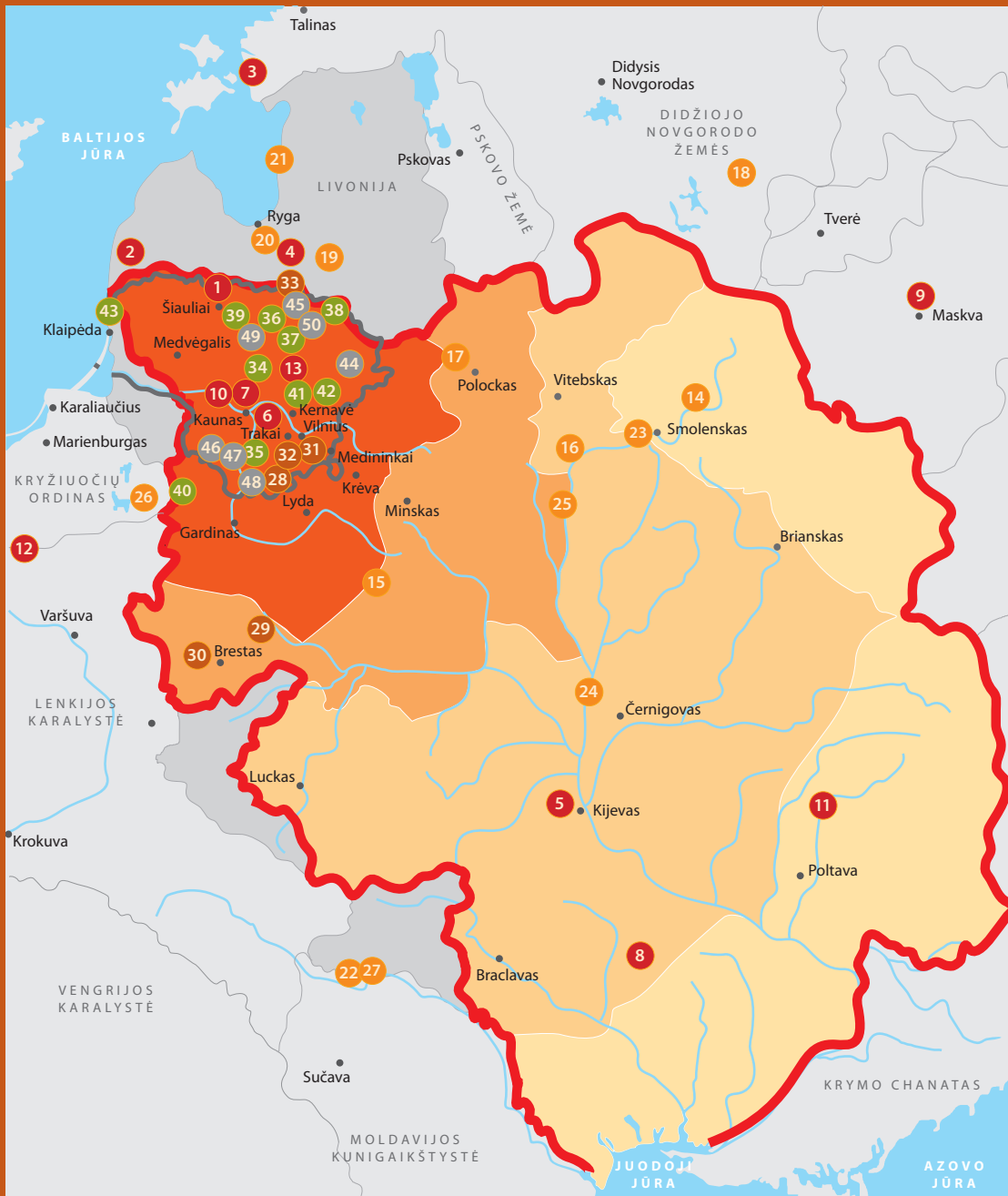

■ XVIII a. pabaigos Lietuvos kariuomenės, LDK artilerijos korpuso bombardierius – žemėsiosios grandies artileristų vadas (puskarininkis). Rankoje jis laiko „pridegėją“ (ant jo būdavo vnyojama padegamoji virvelė, kuria padegdavo patrankos parako užtaisą. Ant kario piršto verstos odos antpirštis, šūvio metu, pirštu būdavo užkišama parako užtaiso padegimo anga, kad degantis parakas nešvirktų atgal ir nesužalotų patranką aptarnaujančių karių. Prie bombardieriaus šono – trumpasis pėstininkų kardas – tesakas. Diržo sagtis papuošta Lietuvos herbu – Vyčiu.

■ XVIII a. pabaigos Lietuvos kariuomenės, LDK 4-ojo lauko buožės pėstininkų regimento eilinis (kiekvienas atskiras LDK kariuomenės pulkas naudojo skirtingų spalvų uniformas). Karys ginkluotas Prūsišku šautuvu su durtuvu (XVIII a. Lietuvos kariuomenė daug ginklų įsigydavo Prūsijoje) ir trumpuoju pėstininkų kardu (tesaku). Diržo sagtis papuošta Lietuvos herbu – Vyčiu, šis Lietuvos simbolis užsidavė Prūsijoje) ir trumpuoju pėstininkų kardu (tesaku). Diržo sagtis papuošta Lietuvos herbu – Vyčiu, šis Lietuvos simbolis užsidavė Prūsijoje) ir trumpuoju pėstininkų kardu (tesaku). Diržo sagtis papuošta Lietuvos herbu – Vyčiu, šis Lietuvos simbolis užsidavė Prūsijoje) ir trumpuoju pėstininkų kardu (tesaku).

■ XVIII a. pabaigos Lietuvos kariuomenės, LDK 1-ojo didžiosios buožės pėstininkų regimento lengvasis šaulys (jėgeris). Kaip įprasta to meto Europos lengviesiems pėstininkams, šis karys ginkluotas štuceriu – graižtviniu šautuvu, kuris nors ir būdavo užtaisomas lėčiau nei pėstininkų muškieta, bet šaudydavo tiksliau ir toliau. Diržo sagtis papuošta Lietuvos herbu – Vyčiu, ant krepšelio (kabančio prie šono) lengvųjų šaulių simbolis medžioklės ragas, prie kito šono trumpasis pėstininkų kardas – tesakas, už diržo užkištas pistoletas.

■ Lietuvos didžiosios kunigaikštystės Pėsčiosios gvardijos regimento grenadierius (LDK 1717 m. suformuotas – 1794 m. pasibaigus sukilimui buvo išformuotas), su Ketverių metų seimo (1788–1792 m.) pavyzdžio uniforma. Šiuo periodu Abiejų tautų respublika vykdė daugelį svarbių valstybių reformų siekiant modernizuoti ATR ir atsikratyti pražūtingos Rusijos imperijos įtakos, pasinaudojant Rusijos–Turkijos karu (1787–1791 m.), kai Rusijos imperija negalėjo aktyviai kištis į ATR vidaus reikalus. Viena svarbiausių reformų buvo Lenkijos ir Lietuvos kariuomenių modernizavimas ir stiprinimas. Tačiau Rusijos imperija nugalėjusi Turkiją pareikalavo nutraukti reformas ATR ir 1792 m. kilo ATR ir Rusijos karas, tačiau po neilgo karinio pasipriešinimo ATR politinė vadovybė kapituliavo ir tuomet buvo įvykdytas antrasis ATR padalijimas, po kurio kilo 1794 m. sukilimas prieš Rusiją, žinomas Kosciuškos sukilimo vardu. Sukilimui pralaimėjus Lenkija ir Lietuva nustojo egzistuoti kaip valstybės. Ketverių metų seimo pavyzdžio uniformas Lietuvos kariuomenės kariai dėvėjo tiek 1792, tiek ir Kosciuškos sukilimo metu. Ši uniforma simbolizuoja nors ir pavėluotas tačiau kryptingas pastangas modernizuoti ir stiprinti valstybę, bei kariuomenę, bei jos pareigą kovoti už laisvę net ir pačiomis nepalankiausiomis sąlygomis.

- Lietuva iki XIII a. antrosios pusės
- Lietuva iki XIV a. vidurio
- Lietuva iki XIV a. antrosios pusės
- Lietuva iki XV a. vidurio
- Lietuvai priklausiusios ar jos įtakoje buvusios teritorijos
- Dabartinė Lietuvos valstybinė siena

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

ISBN 978-609-412-149-4

Atsakingieji redaktoriai – Albertas Karosas ir Karolis Žikaras, dizainerės – Aida Janonytė ir Edita Namajūnienė, piešinių autoriai – dail. Lida Dubauskienė, Šarūnas Miškinis. Naudotos iliustracijos iš: KAM fotoarchyvo, Vytauto Didžiojo karo muziejaus fondų, Lietuvos centrinio valstybės archyvo, Lietuvos genocido ir rezistencijos tyrimo centro archyvo. Šaltiniai: Bumblauskas A. *Senosios Lietuvos istorija 1009–1795*. V., 2005; Kaunietis R. *Miškiniai: prisiminimų rinktinė*. V., 2002; Vaičiūnas J. *Lietuvos karyba nuo baltų iki XXI amžiaus*.

Maketavo Krašto apsaugos ministerijos bendrųjų reikalų departamento Vaizdinės informacijos skyrius, Totorių g. 25, LT-01121 Vilnius. Spausdino Lietuvos kariuomenės Karo kartografijos centras, Muitinės g. 4, Domeikava, LT-54359 Kauno r. 2018 m.

■ Lietuvos kariuomenės artileristai užtaiso 76,2 mm lauko patranką 1919–1920 m.

■ XIV a. Marienverderio pilies kolonos kapitelio reljefe vaizduojama kryžiuočių kovos su lietuviais scena